

Könyvtári harakiri Zsidai-módra

Tuba László

Amikor *Zsidai József Javaslat...*-át olvasni kezdtem, azok a vallásos rajongók jutottak eszembe, akik önmagukat sanyargatva, ostorozva vezekeltek a maguk és mások bűneiért a középkori Európa útjain. A tanulmány végére érve azonban rájöttem, hogy a japán szamurájok hagyományos öngyilkosságával fölrő cselekedetet másoknak ajánlja, ő a hátrahagyott javakból szeretne részesülni.

Magam is ellene vagyok a könyvtári törvénnyel (esetleg alacsonyabb szintű jogszabállyal) szemben kialakult csodavárásnak, s az „alapértékek újragondolásának” igényét is jogosnak tartom. Azonban nem hiszem, hogy a szakma most körvonalazódó igényei „valószínűsíthetően megalapozatlanok”. Azt sem értem, miért baj az, ha a könyvtárak 90%-a állami ellátásra aspirál, ami egyébként egyszerűen nem igaz, mert e 90% nagyobbik része önkormányzati ellátást igényel, mivel az a főntartója. Úgy tudom, hogy ez a civilizált országokban természetes, így hát nincs miatta büntudatom. Elismerem, hogy ma még mindig van indokolatlan párhuzamosság, elaprózottság, alacsony szintű működés és alacsony bér a magyar könyvtári rendszerben, de azt nem, hogy mindez drága. Attól függ. Ha a bankokhoz hasonlítom, akkor hihetetlenül olcsó. Nem a fenntartás és működés költségei vonják el a pénzt az információhordozók beszerzésétől, hanem az infláció. A könyvtárak jó részének működési körülményei megalázóak, arcpirítóak, és alig érik el az ingyenkonyhák és hajléktalan-szállók színvonalát. Amennyire igaz az az állítás, hogy a *„visszaesett gazdasági teljesítmény nem képes finanszírozni az egyre igényesebb és költségesebb könyvtári, információs rendszert”*, annyira igaz is, hogy viszont a teljesítmény növelésére jó színvonalú könyvtári háttér kell. Nem tudom elfogadni Zsidai József érvelését, amely szerint a magyar könyvtárügy egy része luxus, majd költhetünk rá, ha gazdagok leszünk. Szerintem azért kell(ene) költhetünk rá, hogy szegényebbek ne legyünk.

Zsidai szerint a könyvtári rendszer átalakításának két döntő oka van. A második egyszerű: „saját berkekből” kell 1 milliárd, amit szét lehet osztani. Tiszta beszéd. Csak az nem, amivel mindezt alátámasztja. Vajon milyen könyvtárakra gondolhatott, amelyek a funkciókeresés közben fontoskodnak, bálavásárt tartanak, megengedhetetlen módon vegyítik a költségvetési és a piaci alapú pénzt (hogy ez miért bűn?), miközben „költhetik az állam pénzét”? Jelentem, a győri megyei

könyvtárnak van 12 ezer olvasója, velük funkciója, bár volna több pénze dokumentumra, mert mi azokat keressük a polcokon (sokszor hiába), s nem a feladatot. Döntő oka az átalakításnak még az is, hogy a könyvtári rendszer 40 éve merev, stagnál. Ez nem igaz, hiszen sokan tudjuk, hogy 20 évig tartott, amíg nagyjából kialakult, s 20 év óta is folyamatos változásban van. A közművelődési könyvtárak rendszere legalábbis (letéti könyvtár, tanácsosítás, körzetesítés, ellátórendszer stb.). S ha nem is forradalmi módon, de ma is alakul. Ezzel Zsidai elérkezett sarkalatos téveszméjéhez megyei könyvtár ügyben, mely szerint: „*a jelenben gyötrő traumák egyike ... a hálózati rendszer összeomlása*”. S miután az öt országos szakkönyvtár sorsát elrendezte, „*A megyei könyvtárak a hálózati elv csapdájában*” című fejezetben sorra kerülnek ezek is. Előbb azonban lesántítja a kutyát, hogy hamarabb utolérhesse. Már az is gyanús, hogy a hálózati elvet az ötvenes évek jogszabályai mondták ki, az pedig egészen elítélendő, hogy ezt kihasználva a megyék megalázó alárendeltségben tartották az alájuk kényszerített könyvtárakat, diktáltak nekik és hatalmaskodtak rajtuk. Most viszont a „hierarchikus struktúra összeomlása” után „*elveszítették mindazokat az alapvető feladatokat, amelyeket gyűjtő erővel a hálózati elv osztott rájuk.*” Becsületére legyen mondva, azt egészen Zsidai sem hiszi el, hogy a megyei tanácsi könyvtárak hálózatán belül ez a basáskodás dívott, azt azonban igen, hogy a megyei könyvtár attól megyei, hogy hálózati elve volt. Szinte röstellem leírni, hogy az ún. módszertani munka a megyei könyvtár tevékenységének csak egy szelete, s igazán attól megyei, hogy állománya és szolgáltatásai révén a megye legszínvonalasabb közkönyvtára, a megye könyvtárai közötti együttműködés szervezője, a könyvtárközi kölcsönzés bázisa, az MKE szervezetek, továbbképzések, tanfolyamok segítője, szervezője, központi szolgáltatások szétsugárzója, a megye értelmiségének és szakembereinek könyvtára, a helyismereti kutatás központja stb. Tevékenységével, szolgáltatásaival egyre jobban közelít az általános tudományos könyvtárhoz.

Éppen ezért Győrben nem arra törekszünk, hogy összevonják a városi és a megyei könyvtárat, hanem arra, hogy a feladatokat osszuk meg ésszerűen, és lelkiismeretesen és igényeik szerint szolgáljuk ki az olvasókat. Abban ugyanis bizonyos vagyok, hogy a két intézmény összevonását a fenntartók nagyarányú takarékoságra

használnák föl, s ezzel a könyvtárügy értékes milliárdokat veszítene. Járhatóbb útnak tartanám a felsőoktatási könyvtárak és a megyei könyvtár egyesítését egy megyei-egyetemi könyvtárrá, hiszen nálunk több ezer diákolvasó van, a felsőoktatási könyvtárak pedig a „külsősök” áradatára panaszkodnak. Nem hiszem, hogy itt azzal lehetne rendet teremteni, hogy a pénzt egyiknek vagy másiknak adnák. Az olvasó odamegy, ahol jól kiszolgálják, nem ahol ez vagy az az elnevezés van kiírva. A városi könyvtár tudatosan és egyre nagyobb mértékben vállalja a görög ellátását szórakoztató és ismeretterjesztő irodalommal, s egyebekben is az ésszerű munkamegosztásra törekszünk. Ezt diktálja a helyzet ismerete, hiszen Győrnek erős megyei város tudata van, a megyének pedig az önkormányzati törvény írja elő megyei könyvtár fenntartását. Ismereteim szerint a megyék szerepének növelésére hatpárti egyetértés van, nem hiszem, hogy nekünk ezzel szemben kell korszerűsödnünk és reformálódunk.

Tanulmánya végén Zsidai elveri még a port a megszüntetésre ítélt könyvtárak vezetőin is, akik képzetlenül pöffeszkednek székükben, miközben helyettük mások dolgoznak. Erre csak azt tudom mondani, hogy Zsidai József 20-30 évvel ezelőtt „elakadt”. Nem tudom, hány ma hivatalban lévő megyei könyvtárigazgatót ismer, de higgye el, van könyvtárosi diplománk és feladatunk is. Ha nem kellene naponta a szakmától távoli dolgokkal foglalkozni, s biztosítva lenne a folyamatos, nyugodt működés, szívesen végeznénk több könyvtárosi munkát is. Egyébként a magyar rongyrazás és nagyzolás elleni küzdelmet nem rajtunk kellene kezdeni: egy 250-500 tanuló zeneiskola igazgatójának ma heti 4 kötelező zeneórája van, a városunkban 120 fővel működő kenyérgyárnak vezérigazgatója(!) van, és egy megyei bankfiók vezetője annyi prémiumot kap negyedévente, amennyi egy megyei könyvtárigazgató fél éves összes jövedelme.

Ez utóbbi fejezet is igazolja Zsidai József tanulmányának gyengéit. Írása tele van feltételezésekkel (nem ismeri a költségvetéseket, statisztikai adatokat), ellenőrizetlen állítással, ötletszerű, vázlatos, megalapozatlan javaslattal (pl. miért éppen 28%-kal kellene csökkenteni a városivá minősített megyei könyvtárak költségvetését?). Rokonszenves lenne, ha nem a múlton rágódna, hanem a jövővel (jelennel) érvelne. Naivságra vall, ha azt hiszi, hogy az általa megtakarított egy-

milliárdot könyvtárakra költenék, arról nem is beszélve, hogy a Bős-Nagymarosra és a bankkonszolidációra elherdált százmilliárdok morzsáiból korszerű könyvtári rendszert lehetett volna teremteni. Ennyit a *Javaslat...* szakmai oldaláról.

Ami az emberi oldalát illeti..., nos Zsidai József a hatalom hátsóját a legkéjesebb pontján nyalogatja, mert aki ma egy nyomorult szakmán ennyit tud spórolni, az fölé egy Rákosi-korabeli vastappsal.

Fejezetek

- napilapok
- hetilapok (heti és kétheti)
- havilapok (havi és kéthavi)
- időszaki kiadványok (negyedéves, féléves, éves),
direkt marketing, terjesztők
- telekommunikáció (tévé, rádió, kábeltévé, mozi-video,
interaktív)
- közterületi reklámok (ballonreklám, fényreklámok,
hirdetőablák, hordozható reklámok, járműreklámok,
légireklámok, óriástablák,
fal- és épületbelső)
- kiállítások és vásárok, bérelhető termek,
kiállítás-kivitelezők, rendezvényszervezők
- ügynökségek, (direkt marketing, marketing, PR, reklám), nyomdák, nyomdai
előkészítők, grafikai stúdiók, reklám
ajándéktárgy, futárszolgálatok,
újságírók

8.

kiadás

1996.
március

Aktualitások

- Direkt marketing (szakcikk)
- médiatörvény (kivonat)
- Antenna Hungária műsorszóró térképei
- AGB Hungary, Observer Budapest, és
Szonda Ipsos-tájékoztatók
- hirdető 100-as toplistája
- összehasonlító táblázatok példányszám alapján
- Matesz példányszámadatok
- szakmai egyesületek, szövetségek tájékoztatói
- közterület-használati díjszabása két városból
- közterületi reklámfelületek grafikai
- sportesernokok, színházak, taxis társaságok listája
- önkormányzati lapok
- parlamenti párt és minisztériumi szóvivők
- vásárnapotár
- támogatott külföldi vásárok
- vendégségben magyarországon programjai

Megrendelhető: S&S Karakter Kft.

Levélcíme: 1055 Budapest, Honvéd utca 40.

Telefon: 112-8846, 132-0611, 302-4013, Fax: 131-3529

A könyv ára: 2089,- Ft + áfa + postaköltség